

Marjo-Riitta Simpanen

Taidegraafikko Kirsi Neuvonen

Mikä on olennaista Kirsi Neuvosen taiteessa ja miten sitä kuvailisin? Ensimmäiseksi mieleeni tulee täyteläiset värit ja se, että teokset ovat naisen tekemiä. Neuvosen grafiikka on herkkää, koristeellista ja harmonista.

Taiteilijalle itselleen on tärkeää, että teokset elävät omaa elämäänsä ihmisten arjessa ja juhlassa. Kyse ei ole kaunistelusta, sillä osa kuva-aiheista on säröisiä, joskus lähes kömpelöitä. Teokset kiinnostavat yleisöä ehkä siksi, että ne ovat perinteisellä tavalla kauniita.

Neuvonen tekee teoksensa itselleen, mutta ei pelkästään itseään varten. Hän ajattelee yleisöään ja keskustelee mielellään teostulkinnoista katsojien kanssa. Toimiakseen taide tarvitsee aina kokijan ja tulkintoja on yhtä monta kuin katsojia.

Taiteilija tekee haaveistaan totta tehdessään työtään. Teoksiin on usein kuvattu nainen tai eläin, ehkä pelkkä leninki. Vedoksista löytyy puita, kukkia yksin tai ruukussa, joskus kokonainen puutarha tai arkkitehtoninen rakenne. Yksittäiset vedokset ovat kuvallisesti monikerroksisia. Niissä on myös huumoria.

Neuvosen taidegraafikon ura on kestänyt kolmekymmentä vuotta. Monet teokset syntyvät sarjallisesti teeman tai teknisen kokeilun siivittämänä. Yli tuhannen vedoksen tuotanto on hämmästyttävä saavutus taiteilijalta, joka edelleen työskentelee intohimoisesti ja asettaa työlleen jatkuvasti uusia tavoitteita. Näyttely näyttelyltä Kirsi Neuvonen on uudistunut sekä aiheenkäsittelyssä että grafiikan teknisissä hienouksissa.

Uran tärkeitä etappeja

Ammattipiireissä Kirsi Neuvosta arvostetaan värillisen syväpainografiikan kehittäjänä Suomessa. Tätä työtä hän on tehnyt tavoitteellisesti 1980-luvun puolivälistä lähtien. Työstään hän on saanut tunnustusta uransa alkuvaiheesta lähtien.

Taiteilijalle myönnettiin 1984 Vaasan kansainvälisessä grafiikan biennaalissa nuoren taidegraafikon

kannustusapuraha, seuraavana vuonna Suomen Kulttuurirahaston M. S. Elomaan rahaston stipendi ja Jyväskylän kaupungin puolivuotinen työskentelyapuraha. Vuonna 1988 Neuvonen sai Greta ja William Lehtisen säätiön stipendin.

Suomen Taidegraafikot ry:n jäsenyyteen tarvittavat pisteet Kirsi Neuvonen keräsi kokoon jo 1980-luvulla Nuorten Näyttelyistä ja Suomen Taiteilijain Näyttelyistä. Sen jälkeen hänen teoksiaan on nähty lukuisissa koti- ja ulkomaisissa ryhmänäyttelyissä.

Ensimmäisen oman näyttelynsä taiteilija piti 1980-luvun alussa Keuruulla. Helsingissä ensimmäinen yksityisnäyttely oli vuonna 1986 Suomen Taidegraafikkojen galleriassa. Sitten taiteilija on pitänyt omia näyttelyitä eri puolella Suomea ja ulkomailla muun muassa Ruotsissa, Norjassa, Isossa Britanniassa ja Ranskassa. Tällä hetkellä yksityisnäyttelyiden määrä on ylittänyt jo sadan maagisen luvun.

Keuruulla syntynyt ja vuodesta 1984 Jyväskylässä asunut Neuvonen tuli suuren taideyleisön tietoisuuteen 1987, jolloin hän sai vain 27-vuotiaana arvostetun Valtion palkinnon. Tunnustus myönnettiin sitten suomalaisen taidegrafiikan klassikoksi muodostuneesta *Puku*-sarjasta *Mansikkapuku*, *Iltapuku* ja *Juhlapuku*. Vuonna 1997 Neuvonen vastaanotti Suomi-palkinnon, joka myönnettiin kansallisen tunnustuksena ja kiitoksena suomalaisen värillisen syväpainografiikan eteen tehdystä taiteellisesta, teknisestä ja ammatillisesta työstä.

Taiteilija työskenteli vuoden 1987 valtion yksivuotisella apurahalla. Sen jälkeen hänelle on myönnetty yksi valtion kolmivuotinen ja kaksi viisivuotisista apurahaa. Ne ovat mahdollistaneet pitkäjänteiseen taiteelliseen työskentelyyn ja taidegrafiikan kehittämistyön.

Kirsi Neuvonen on Suomen Taidegraafikot ry:n ja Jyväskylän Taiteilijaseura ry:n jäsen. Vuosina 2001–2003 hän toimi graafikoiden edustajana Valtion kuvataidetoimikunnassa.

Neuvonen on myös opettanut taidegrafiikkaa mm. Jyväskylän Grafiikan Pajalla ja Jyväskylän yliopistossa sekä Yhdysvalloissa. Häntä kiinnostaa suuresti lasten ja nuorten taidekasvatus.

2000-luvun alussa Kirsi Neuvonen paneutui ammattikorkeakoulussa taiteilijan ammatin moniin rooleihin, luovan työn edellytyksiin ja yrittäjyyteen. Vuonna 2011 hänelle myönnettiin Mestarikillan mestarin arvonimi tunnustuksena luovan alan ammatillista erikoistumisopinnoista ja korkeasta kädentaidon osaamisesta.

Tie taidegraafikoksi

Taidegraafikko Kirsi Neuvonen syntyi tammikuun 20. päivä 1960 Keuruulla Keski-Suomessa. Hänen lapsuuden perheessään kunnioitettiin kädentaitoja. Äiti oli ompelija ja isä rakennusmaalari.

1970-luvun lopulla Kirsi kävi Savonlinnan taidelukion, joka oli tuohon aikaan Suomen ainoa kuvataiteen erikoislukio. Savonlinnan vuosien jälkeen taideopinnot jatkuivat Oriveden Opiston kuvataidelinjalla, jonka vetäjä oli Elsa Ytti ja taidegrafiikan opettaja Anna Alapuro.

Kuvataiteilijan ammattiopin perusteet hän sai nelivuotisessa Lahden taidekoulussa. Siellä taidegrafiikkaa opettivat Veikko Stålhammar ja Raimo Kanerva. Lahden taidekoulusta Kirsi valmistui keväällä 1984.

Ensimmäisen kerran tuleva taidegraafikko oli kokeillut grafiikan tekemistä jo Savonlinnan taidelukiossa. Alun perin hänen haaveenaan oli 'tulla isona' kirjankuvittajaksi, taittajaksi, mainosgraafikoksi tai arkkitehdiksi. Lahden taidekoulussa Kirsi kuitenkin menetti sydämensä taidegrafiikalle, nimenomaan värilliselle syväpainografiikalle. Ensimmäiset etsaukset syntyivät vuonna 1982.

Opiskeluaihanaan Lahdessa Kirsi perusti opiskelijatovereidensa Kari Tervon ja Riitta Moilasen kanssa Gra-phi-tic -ryhmän. Ryhmä piti yhteisnäyttelyitä ei puolilla Suomea.

Alusta lähtien taidegrafiikka tuntui omimmalta alueelta. Kirsiltä löytyi luontaista kokeilunhalua, suunnitelmallisuutta ja järjestelmällisyyttä. Hän rinnastaa taidegrafiikan tekemisen ongelmanratkaisun prosessiin, jossa ilmaisulliset nyanssit löytyvät teknisin keinoin. Tekijältään laattojen tekeminen vaatii kärsivällisyyttä ja vedostaminen samanlaisena toistuvien eri työvaiheiden sietokykyä.

Vaikka taidegrafiikka on tekninen ala, tekniikka on vain apuväline lopputuloksen saavuttamisessa. Kuten taiteessa yleensä myös taidegrafiikassa tärkeintä on taiteellinen ilmaisu ja sisältö.

Kirsi Neuvoselle keskeistä on teoksen oikeanlaisen tunnelman tavoittaminen ja värit. Kun jokin aihe tai teema alkaa kiinnostaa, taiteilija hakee tietoa ja tutkii asiaa usein vanhojen mestareiden tuotannon kautta. Taiteilija työskentelee sarjallisesti. Työn alla olevasta teemasta syntyy useita,

uusia itsenäisiä teoksia, jotka ikään kuin päivittävät ehkä jo satoja vuosia sitten tehtyjä tulkintoja.

Kirsi Neuvosen graafikon ura alkoi Lahdessa. Muutettuaan 1984 Jyväskylään hän työskenteli ensin viisi vuotta Jyväskylän kaupungin Grafiikan Pajalla. Vuodesta 1989 työhuone oli kodin naapurissa Jyväskylän Nenäniemessä. Vuoden 2007 lopusta lähtien teosten vedostaminen on tapahtunut omassa Pajagalleriassa. Nimensä mukaisesti Pajagalleria on yleisölle avoin Kirsi Neuvosen teosten pysyvä esittelytila. Taiteilijan oma luovan työn keskus on vuodesta 2012 on ollut Jyväskylässä Kivääritehtaan verstaalla.

Tekniikan saloja

Taidegrafiikka on kuvataiteen laji, jossa teoksesta on olemassa useita, numeroituja kappaleita. Kaikki sarjamerkit ja signeeratut vedokset ovat keskenään samanarvoisia. Syväpainografiikan vedos on aina laatalla olevan kuvan peilikuva. Toisin sanoen laattaa työstäessään taidegraafikko ajattelee lopputuloksen peilikuvana.

Jokaisella grafiikan tekniikalla on oma ilmaisullinen ja tekninen kielensä. Kirsi Neuvosen perustekniikka on värillinen metalligrafiikka, joka luetaan syväpainografiikan tekniikoihin. Syväpainografiikassa käytetään viiva- ja pintatekniikoita. Viivaan perustuvia tekniikoita ovat etsaus eli viivasyövytys, kuivaneula ja pehmeäpohja. Tavallisin pintatekniikka on akvatinta.

Kirsi Neuvoselle on tärkeää, että hänen grafiikassaan on tunnistettava käsiala ja tekijän näköinen viiva. Teoksissa tulee olla mukana aina ripaus sattumaa, sillä se tuo kuvapintaan eloa ja inhimillistä tarinallisuutta.

Vuoden 1993 lopusta lähtien taiteilija on käyttänyt grafiikan vedoksiinsa neljää eri laattaa. Kylmille ja lämpimille väreille sekä harmaan sävyille on olemassa omat laattansa. Vuonna 1995 Neuvonen otti valikoiden käyttöön elektrolyysin, jossa kuparinen vedostuslaatta pinnoitetaan raudalla. Näin vedosten värit oli mahdollista saada toistumaan aiempaa puhtaampina. Vuonna 1993 käyttöön tuli kopiosyövytys yhdistettynä akvatintaan, jota tekniikkaa Neuvonen käytti vuonna 1997 valmistuneen *Jumalaisia naisia* -näyttelyn teoksissa.

Polymeerigravyyria, jossa on mahdollista yhdistää digitaalinen kuva etsaus- ja akvatintavedoksiin, taiteilija alkoi käyttää vuonna 1999. Tällä tekniikalla tehtyjä vedoksia oli esillä *Arkeologisia*

kaivauksia -näyttelyssä. Neuvonen kuvasi teoksissa käytetyt valokuvat itse eri puolilla Eurooppaa museoissa ja rakennuskohteissa.

Perinteisesti etsauksissa, pehmeäpohjissa ja akvatintavedoksissa tarvitaan apuna syövyttäviä happoja. Vuodesta 1997 lähtien taiteilija on opetellut ympäristöystävällisemmän ja terveydelle aiempaa sopivamman syväpainografiikan tekemisen tavan. Nykyisin Kirsi Neuvonen käyttää rinnakkain akryylipohjaisia ja liuotinpohjaisia menetelmiä.

Viimeisimmät tekniset ratkaisut ovat koskeneet kuivaneulalla piirtämistä PVC-laatalle. Pehmeäpintaiselle PVC-laatalle piirrettäessä piirtimeen ei kohdistu niin suurta vastusta kuin kuparilaatalle piirrettäessä, joten viivasta tulee mehevää. Tekniikka soveltuu spontaaniin työskentelyyn. Vedostussarjat ovat pieniä, sillä PVC-laalta on mahdollista ottaa vain muutaman vedoksen sarjoja. Vedostuksessa Neuvonen on käyttänyt vesiliukoisia syväpainovärejä.

Uusinta teknistä kokeilua edustaa myös *Haltijat*-sarjan mustavalkoinen sävygrafiikka. Sarjan teokset on vedostettu akvatinta-tekniikalla työstetyltä hunaja- ja rautaoksidiseoksella laveeratulta akryylilevyiltä. Vedosten valkoinen piirrosviiva on saatu aikaan haponkestävällä erikoisliidulla.

Taiteen aiheet

Kirsi Neuvonen ei tee teoksiaan varten tarkkoja ennakkoluonnoksia. Lopulliset kuvat syntyvät ja kehittyvät vähitellen ylös kirjattujen, omakohtaisten huomioiden ja havaintojen pohjalta. Sarjallinen työskentelytapa antaa mahdollisuuden toteuttaa useita teoksia samaa teemaa varioiden.

Tulevista töistään tai kehitteillä olevista aiheista taiteilija ei etukäteen juuri puhu. Se, mitä on tulossa, on ulkopuolisilta salattua. Uudet työt syntyvät pala palata, idea idealta pitkän harkinnan ja sulattelun jälkeen.

Ensimmäisen 1980-luvun alussa pitämänsä yksityisnäyttelyn teemana oli modernismin hengessä kolmio, täydellisyys symboli. Varhaiset taidegrafiikan vedokset kuvaavat leikillisen svengaavasti kylpeviä ja rantaelämää viettäviä nuoria ihmisiä. Aihe oli taiteilijalle omakohtainen 1980-luvun puolivälissä.

Neuvonen on kuva-aiheiden kierrättäjä ja tarinoiden kertoja. 1980-luvun postmodernismin hengessä

hän alkoi käyttää kuvallisia lainoja, sitaatteja. Menneiden kulttuurien ja taidehistorian kuvat innoittivat silloin ja innoittavat edelleen taiteilijaa. 1990-luvulla hän käsitteli grafiikassaan antiikin klassista aiheistoa veistoksineen ja rakennuksineen. Sittemmin hän on kommentoinut myös varhaiskristillistä, keskiajan ja renessanssin taidetta.

Monet 1980- ja 1990-lukujen teokset liittyivät miehen ja naisen väliseen suhteeseen, perheeseen, naiseuteen ja äitiyteen. Naisteemaa Neuvonen alkoi työstää 1990-luvun puolivälissä. Hänen taiteensa naiset ovat usein suojelijattaria, jumalattaria tai valtiattaria. Teema on edelleen ajankohtainen hänen tuotannossaan ja vuonna 2014 valmistunut *Haltiattaret* jatkavat naiskuvien sarjaa.

Valtionpalkinnolla 1987 palkitun *Puku*-sarjan teemoihin taiteilija on palannut useaan eri otteeseen, ensin 1993–1994, sitten 2001–2002 ja edelleen 2010-luvulla. Varhaisessa, historiallisessa pukusarjassa on yhdistetty vapaasti kuvateemoja mm. Akseli Gallen-Kallelan, Hugo Simbergin ja Frida Kahlon taiteesta. Kirjailija Hannele Huovi julkaisi 1994 Neuvosen pukukuvien pohjalta novellikokoelman *Paratiisipukuja ja muita naisten unia*. Kookkaat luontoteemaan perustuvat puvut valmistuivat 2013.

Neuvosen tuotannosta löytyy myös eläin- ja kasviaiheita. Vuosina 1987–1989 syntyi sarja *Maailman eläinkuvasto*, jonka innoittamana kirjailija Hannele Huovi julkaisi vuonna 2003 teoksen *Gepardi katsoo peiliin, Faabeleita*. Kirja oli samana vuonna Finlandia Junior-ehdokkaana. Vuonna 2004 Maailman eläinkuvasto sai seurakseen Eläinihmiset-sarjan, jossa ihmisillä on eläimen hahmo.

Neuvosen taiteelliseen ajatteluun liittyy myös esineellisyys ja kolmiulotteisuus. 1990-luvulla hän teki matkaikonien tai siipialttarien tapaan esineellistä grafiikkaa. Vuonna 2005 avatussa *Sanataidetta ja aikakäsityksiä* -näyttelyssä oli esillä uniikkia taidegrafiikkaa. Näyttelyteokset olivat installaatiomaisia ja osin hyvin kookkaita. Karborundum-tekniikalla tehdyt vedokset oli mm. yhdistetty paperimassasta valettuihin kirjaimiin. Esineellisyyttä edustavat myös 2010-luvun alussa kierrätysvedoksista tehdyt *Vintagepuvut*.

Kirsi Neuvonen on uransa aikana tehnyt jonkin verran myös tilausteoksia. Laajin tilaustyö on vuonna 2006 valmistunut Tampereen seurakuntien talon kappelin *Lähdeteos*. Kokonaisuuteen kuuluu 18 erillistä grafiikan vedosta ja niihin liittyen kapiteelikirjaimet ja tekstit.

Vuonna 2009 avattu näyttely *Maaginen mittauspiste* oli taidekasvatuksellinen sikäli, että siihen

sisältyi myös interaktiivinen verkkotaideprojekti. Yleisö pääsi verkon kautta kertomaan omia kokemuksiaan esillä olleista teoksista.

Taiteilijan omat verkkosivut ja teosarkisto julkaistiin ensimmäisen kerran vuonna 2000. Verkkosivuja päivitetään jatkuvasti. Näin yleisö pääsee reaaliaikaisesti tutustumaan taiteilijan ajatuksiin, tuotantoon ja näyttelytoimintaan.

Kirsi Neuvonen

Pajagalleria

Puutarhakuu 10 B

40200 Jyväskylä

+358440300120

kirsi.neuvonen@copperfield.fi

www.kirsineuvonen.fi